

ЛЮБОВНИЯТ ИЗКАЗ В ЯВОРОВАТА ПИЕСА "В ПОЛИТЕ НА ВИТОША" - СИМВОЛИСТИЧНИ ПРОЕКЦИИ

Елизария Рускова

Яворов пише първата си драма през 1910 година в Париж и я озаглавява "В полите на Витоша". Тази раздалеченост придобива не само географска измеримост. В публикувания текст авторът определя жанра на пиесата като трагедия, но пред личния си биограф М. Арnaudов я нарича социална драма. Макар че тези различни формулировки не са били обект на специално изследователско внимание, струва ми се, че тъкмо липсата на точен жанров ориентир - възпламенява рецензентските пера и не би било пресилено ако се каже, че при появата си тази пиеса е родила най-обемната въобще критика за произведение от драматическата ни книжнина.

Според едни тя е първият успешен опит за гражданско-психологическа пиеса - тук отново сме в плен на тематични представи - но същите автори остават смутени от прословутото трето действие или любовната сцена сред декора на гробищата, което оценяват като транспозиция на активния лирически период на поета и следователно като нарушение на драматичната хомогенност, този път по родов белег. Малцина са останалите, които я считат за любовна драма, но и на тях им се струва, че третото действие се характеризира с лиризъм и разсъдъчност, а "прагматичното действие се развива доста импулсивно"¹. Съвременниците, но и по-късните коментатори са стъписани и не одобряват начина, по който героите изразяват интимните си преживявания, намерения и цели. Нашата теза е, че не разнообразието от езикови функции, които откриваме в речта на Яворовите драматични герои, води до нарушаването на стилистическото единство, а включването на три -естетически програми - натурализъм, съчетан с романтични и символистични техники - ни кара да възприемаме пиесата като съставена от недотам добре съчетани части.

Мястото на трето действие в петактната структура на тази пиеса е средищно, а ролята, която му се възлага да изпълнява в композицията ѝ, е особено отговорна. Според представата на Густав Фрайтаг за техниката на драмата - а Яворов потвърждава, че е ползвал